

Reprodukcja a naruszenie i wyczerpanie praw z patentu

Reproduction and infringement and exhaustion of patent rights

mgr Katarzyna Purchała

E-mail: katarzynapurchala@gmail.com

Streszczenie

Istota wyczerpania prawa z patentu polega na tym, że dalsze korzystanie z przedmiotów ucieleśniających rozwiązanie chronione patentem pozostaje poza kontrolą uprawnionego z patentu. Wyczerpanie będzie miało co do zasady zastosowanie tylko do tych konkretnych egzemplarzy, które zostały już przez uprawnionego wyprodukowane i wprowadzone do obrotu. Kontrowersyjna pozostaje jednak kwestia zakresu dozwolonych działań nabywcy w ramach używania przedmiotu wytworzonego według patentu, a niestanowiących naruszenia praw z patentu. W dobie cyfryzacji szczególnej wagi nabiera pytanie, w jaki sposób należy traktować reprodukcję wprowadzonych na rynek i chronionych patentami na sposób produktów oraz w jakim zakresie działanie takie może korzystać z instytucji wyczerpania. Kwestią o zasadniczym znaczeniu, na którą próbował odpowiedzieć niemiecki Sąd Najwyższy (BGH) w wyroku w sprawie MPEG-2 Videosignal-codierung, jest to, czy i na jakich warunkach niematerialne przedmioty mogą stanowić bezpośrednie produkty sposobu wytwarzania. BGH uznał, że sekwencja danych przedstawiająca obrazy wideo może być uznana za bezpośredni produkt wytworzony według patentu na sposób w rozumieniu niemieckiej ustawy patentowej. W związku z tym będzie ona korzystać z pośredniej ochrony patentowej, która obejmie również nośnik danych, na którym dane wytworzone zgodnie z opatentowanym sposobem zostały utrwalone. Dodatkowo rozciągnie się na nią również efekt wyczerpania.

Słowa kluczowe: patent, naruszenie patentu, wyczerpanie praw z patentu, reprodukcja, sposób wytwarzania

Summary

The essence of patent right exhaustion lies in depriving the patent holder of control over further use of objects embodying the patented solution. Exhaustion will, fundamentally, apply only to those specific objects which have already been produced and marketed by the rightholder. It remains however controversial which actions of the purchaser conducted within the scope of use of product obtained by the patented process would be found legitimate and would not constitute patent infringement. In days of digitization, the possibility of reproduction of previously marketed and protected by patented processes products and exhaustion thereof seem to be a fundamental question. A key issue that the German Supreme Court tried to respond to in MPEG-2 Videosignalcodierung case was whether or not, and on what terms, intangible products may constitute direct products obtained by the patented method. The court assumed that a data sequence representing video images might be considered as a direct product obtained by the patented method in the light of the German Patent Act. Therefore, it will fall within indirect patent protection together with a data carrier on which data generated in accordance with the patented method has been recorded. They will also undergo an exhaustion effect.

Key words: patent, patent infringement, patent exhaustion, reproduction, manufacturing process

Wstęp

Istota wyczerpania prawa z patentu polega zasadniczo na tym, że dalsze korzystanie z przedmiotów ucieleśniających rozwiązanie chronione patentem pozostaje poza kontrolą uprawnionego z patentu. Kluczowe jest przy tym, że wyczerpanie będzie miało zastosowanie tylko do tych konkretnych egzemplarzy, które zostały już przez uprawnionego wyprodukowane i wprowadzone do obrotu. Oznacza to, że prawo z patentu nie wyczerpuje się w stosunku do takich

działań nabywcy, które wkraczają w przysługującą uprawnionemu wyłączność wytwarzania przedmiotu chronionego patentem. Punktem wyjścia dla takiego rozumowania jest to, że objęcie prawa do wytworzenia rzeczy efektem wyczerpania pozbawiałoby uprawnionego z patentu odpowiedniego nagrodzenia za wytwory swojej wynalazczości (Szczepanowska-Kozłowska, 2003, s. 8, 287).

Fundamentalne pozostaje zatem zagadnienie zakresu dozwolonych działań nabywcy w ramach używania przedmiotu wytworzonego według patentu, a niestanowiących

naruszenia praw z patentu. Na tle tak przyjętych założeń oraz w obliczu stale rosnącego znaczenia prawa patentowego w środowisku cyfrowym szczególnej wagi nabiera również inna kwestia, która niedawno była przedmiotem rozważań sądów niemieckich. Mianowicie w jaki sposób należy traktować reprodukcję wprowadzonych na rynek i chronionych patentami na sposób produktów oraz w jakim zakresie działanie takie może korzystać z instytucji wyczerpania.

Prawo do zwielokrotniania a ochrona patentowa

Kwestia powielania prac chronionych prawami własności intelektualnej nabiera coraz większego znaczenia w świecie cyfrowym, w którym dane mogą być dowolnie kopiowane, przechowywane na różnych nośnikach i fizycznie rejestrowane. W dobie druku 3D oraz innych technologii, które umożliwiają replikowanie przedmiotów, możliwe staje się również kopiowanie produktów, które są objęte ochroną patentową. W obliczu zaistniałego stanu rzeczy kłócące się ze sobą interesy uprawnionych z patentów oraz ogółu społeczeństwa szukają kompromisu w zasadzie wyczerpania. Aktualna debata oraz orzecznictwo dotyczące wyczerpania na gruncie prawa autorskiego wskazują na ciągły rozwój i znaczenie tej problematyki (Reisner, 2017, s. 355–356). W kontekście prawa patentowego zajęto się tą kwestią w orzeczeniu niemieckiego Sądu Najwyższego z 21.08.2012 r., X ZR 33/10, MPEG-2-Videosignalcodierung.

Wydaje się, że w istniejącym systemie prawa patentowego nie ma innej drogi niż zakwalifikowanie prawa do zwielokrotniania do podlegającego zasadzie wyczerpania. Poniższe rozważania mają na celu przybliżenie tematyki oraz zbadanie, czy wyrok w sprawie MPEG-2-Videosignalcodierung rzeczywiście potwierdził zasadność wyczerpania w tym konkretnym stanie faktycznym (Reisner, 2017, s. 356).

Reprodukcja a możliwość naruszenia patentu

Teoria wyczerpania stoi w nierozdzielalnym związku z prawami produkcyjnymi uprawnionych z patentów. W przypadku patentów na produkt prawa te wynikają wprost z § 9 zdanie drugie pkt 1 niemieckiej ustawy patentowej (PatG). Z kolei przy patentach na sposób, które ze względu na ich niematerialny charakter nie mogą być produkowane, a jedynie stosowane bądź oferowane (§ 9 zdanie drugie pkt 2 PatG), prawa produkcyjne wywodzą się z § 9 zdanie drugie pkt 3 niemieckiej ustawy patentowej i będą objęte zgłoszeniem, o którym mowa w jej § 9 zdanie drugie pkt 2.

W wyniku powielenia produktów stanowiących opatentowane wynalazki powstanie nowy produkt ucieleśniający

opatentowane rozwiązanie (Fiedler, 2013, s. 168). Takie działanie w większości przypadków nie będzie zgodne z zamiarem uprawnionego z patentu i może zostać ocenione jako bezpośrednie naruszenie patentu w dwojaki sposób na gruncie obowiązujących regulacji, tj. jako naruszenie patentu na produkt bądź naruszenie patentu na sposób (Reisner, 2017, s. 358).

Wynalazki, które są chronione patentami na produkt, będą w przeważającej mierze zabezpieczone przed niepożądanym działaniem przyszłych technologii umożliwiających powielanie, jak chociażby druk 3D. Powielenie patentu na produkt będzie bowiem zawsze stanowiło naruszenie patentu (Nordemann, Rüberg, Schaefer, 2015, s. 1265, 1269).

Nieco odmiennie będzie wyglądała natomiast sytuacja w przypadku patentów na sposób. Wytworzenie tożsamego produktu metodą niechronioną patentem będzie bowiem co do zasady pozostawało poza ochroną patentową. Przykładem takiej sytuacji będzie wytworzenie duplikatu uprzednio wytworzonego i wprowadzonego po raz pierwszy do obrotu za zgodą uprawnionego z patentu produktu bez użycia opatentowanego sposobu (na przykład za pomocą drukarki 3D). Kwestia ewentualnego naruszenia patentu na sposób przez takie działanie pozostaje wątpliwa. W przypadku natomiast, gdy przy produkcji zastosowany zostanie sposób chroniony patentem, zawsze będziemy mieli do czynienia z jego naruszeniem (Reisner, 2017, s. 359).

Decydujące zatem w zakresie oceny powielenia jako ewentualnego naruszenia patentu jest to, czy wynalazek jest chroniony patentem na produkt czy patentem na sposób. Ochrona patentu na produkt jest bowiem znacznie szersza i wykracza poza konkretny proces produkcyjny (Haedicke, 2005, s. 241, 243).

Powielenie a zasada wyczerpania prawa z patentu

Kwestia wyczerpania prawa do zreplikowanego produktu będzie również przedstawiała się odmiennie w zależności od tego, czy będziemy mieli do czynienia z ochroną oryginalnego produktu na gruncie patentu na produkt, czy też patentu na sposób. Ochrona patentu na produkt jest bowiem zawsze dalej idąca, jako że sposób powstania zwielokrotnionego produktu jest w tym przypadku nieistotny (Reisner, 2017, s. 360).

Jeżeli kopia dotyczy produktu chronionego patentem na produkt, wyczerpanie praw do takiej kopii może nastąpić tylko wtedy, gdy uprawniony z patentu wyraża zgodę na jej wprowadzenie na rynek. W związku z tym może mieć miejsce odrębna zgoda na powielanie, tj. na produkcję dalszych wytworów, która to zgoda obejmuje również zgodę na wprowadzenie do obrotu. W rezultacie, oczywiście w zależności od konkretnego stanu faktycznego, może być tak, że czynność zwielokrotniania i wprowadzenia zwielokrotnionego produktu do obrotu będą mieściły się w zakresie zgodnego z przeznaczeniem korzystania z oryginału. Efekt wyczerpania w odniesieniu do oryginału rozciągnie się

wówczas również na zwielokrotnione egzemplarze, jako że prawo do korzystania (wynikające z § 9 zdanie drugie pkt 1 PatG) zostanie wyczerpane, a zwielokrotnienie (jako zgodne z przeznaczeniem używanie) stanowić będzie część tego prawa. A zatem wyczerpanie będzie miało zastosowanie w każdym przypadku, w którym prawo do zwielokrotnienia będzie częścią zgodnego z przeznaczeniem korzystania (Reisner, 2017, s. 361).

Ocena wyczerpania w przypadku reprodukcji produktów chronionych patentem na sposób (§ 9 zdanie drugie nr 3 PatG) wymaga jednak rozróżnienia materialnych oraz niematerialnych przedmiotów wytworzonych opatentowanym sposobem (Michalak, 2016, s. 173).

Materialne a niematerialne produkty sposobu wytwarzania

Analogiczna do produktów chronionych na gruncie § 9 zdanie drugie pkt 1 PatG będzie sytuacja materialnych produktów wytwarzanych przy użyciu opatentowanego sposobu. Aby uznać prawa do wytworzonego, odpowiednio, powielonego produktu opatentowanego patentem na sposób za wyczerpane, konieczne jest uzyskanie uprzedniej zgody uprawnionego na zastosowanie sposobu i wprowadzenie do obrotu. Innymi słowy, zwielokrotnianie będzie się w tym przypadku mieściło w zakresie zgodnego z przeznaczeniem używania produktu, który został uprzednio wytworzony i wprowadzony do obrotu (Reisner, 2017, s. 361–362).

Inaczej traktowane będą natomiast przypadki zwielokrotnienia produktów chronionych patentem na sposób, przy których produkcji nie będzie miało miejsca ponowne zastosowanie opatentowanego sposobu. Ponieważ wytworzony w ten sposób produkt nie wchodzi automatycznie w zakres ochrony przewidzianej w § 9 zdanie drugie pkt 3 PatG, aby mógł on zostać wprowadzony do obrotu, nie będzie wymagane uzyskanie najpierw zgody od uprawnionego z patentu. W takim przypadku powielenie nie będzie korzystało z zasady wyczerpania (Reisner, 2017, s. 362).

Przedmiotem rozważań w sprawie MPEG-2 Videosignalcodierung były zasadniczo kwestia ochrony niematerialnych przedmiotów wytworzonych według patentu na sposób oraz możliwości ich wyczerpania.

Aby uznać, że prawo do zwielokrotnienia niematerialnych produktów wytworzonych według patentu na sposób zostało wyczerpane, muszą zostać spełnione dokładnie te same przesłanki, co przy zwielokrotnionych produktach o charakterze materialnym. Również tutaj musi mieć miejsce zgoda uprawnionego z patentu, żeby móc traktować zwielokrotnienie i wprowadzenie do obrotu zwielokrotnionego produktu jako zgodne z przeznaczeniem używanie oryginału. Jednakże jeżeli przy zwielokrotnieniu nie jest ponownie wykorzystywany opatentowany sposób, czynność taka już od samego początku traktowana jest jako zgodne z przeznaczeniem korzystanie (Reisner, 2017, s. 362). Warunkiem wyczerpania jest jednak możliwość wystarczające-

go odgraniczenia od innych produktów (Hoppe-Jänisch, 2013, s. 51, 56). W przeciwnym razie zasada wyczerpania może w ogóle nie znaleźć tutaj zastosowania.

W prawie wszystkich przypadkach wymagane jest, aby uprawniony z patentu ponownie wyraził zgodę na produkcję i wprowadzenie do obrotu zwielokrotnionego produktu, aby prawa patentowe do tychże ostatnich można było uznać za wyczerpane. O ile zgoda taka jest wyrażona w sposób wyraźny lub można ją wywnioskować wprost z okoliczności konkretnego przypadku, czynność polegająca na zwielokrotnieniu i wprowadzeniu do obrotu odpowiednich produktów będzie stanowiła część zgodnego z przeznaczeniem korzystania z uprzednio wprowadzonych do obrotu produktów (Reisner, 2017, s. 361).

Istnieje jednak jeden wyjątek, który wynika z systemu ochrony patentowej. Powielanie produktów chronionych patentem na sposób według innego sposobu niż przewiduje patent nie wymaga uzyskania zgody. W takim przypadku zwielokrotnianie od samego początku traktowane jest jako zgodne z przeznaczeniem używanie oryginalnych produktów chronionych według patentu na sposób, a powstałe w jego wyniku kopie tychże produktów mogą być wprowadzane do obrotu. Jedynym warunkiem jest to, aby produkcja i wprowadzenie do obrotu oryginalnych produktów nastąpiły z woli uprawnionego z patentu. Aby w takiej sytuacji uniknąć wyczerpania z jednoczesną możliwością zwielokrotnienia, należy uzyskać dodatkową ochronę z § 9 zdanie drugie pkt 1 ustawy patentowej dla wytworzonego według patentu na sposób produktu (Reisner, 2017, s. 364).

Orzeczenie w sprawie MPEG-2-Videosignalcodierung

Niemiecki Sąd Najwyższy (BGH) w wyroku w sprawie MPEG-2 Videosignalcodierung uznał, że sekwencja danych przedstawiająca obrazy wideo może być uznana za bezpośredni produkt wytworzony według patentu na sposób i w związku z tym korzystać z pośredniej ochrony patentowej (Michalak, 2016, s. 173). BGH przyjął jednocześnie rozległe wyczerpanie w tym zakresie. Orzeczenie to jest pewną odpowiedzią na wyzwania stojące przed prawem patentowym w związku ze zwielokrotnieniem o dwojakim charakterze, nie tylko materialnym, ale również cyfrowym. Kwestią o zasadniczym znaczeniu, na którą próbował odpowiedzieć niemiecki Sąd Najwyższy, jest to, czy i na jakich warunkach niematerialne przedmioty mogą stanowić bezpośrednie produkty sposobu wytwarzania w rozumieniu § 9 zdanie drugie pkt 3 PatG.

Wyrok został wydany w oparciu o następujący stan faktyczny. Uprawniona z patentu posiadała patent na sposób kodowania i dekodowania sekwencji danych przedstawiających obrazy wideo. Uprawniona z patentu zleciła osobie trzeciej przeprowadzenie zakupu testowego u pozwanej, spółki z siedzibą w Grecji, zajmującej się produkcją płyt DVD. W ramach zakupu testowego pozwana miała wyprodukować 500 płyt DVD. Za zgodą uprawnionej z patentu

osoba trzecia zastosowała sposób zgodny z wynalazkiem i przeniosła zakodowane w ten sposób dane na nośnik główny (DVD-Master). Nośnik DVD-Master został następnie dostarczony przez osobę trzecią, za zgodą uprawnionej z patentu, pozwanej, aby służył jako wzór do produkcji zamówionych przez nią w ramach zakupu testowego płyt DVD.

Niemiecki Sąd Najwyższy uznał zarówno niematerialną sekwencję danych, jak również materialne ucieleśnienie tejże sekwencji w postaci płyt DVD, łącznie z nośnikiem DVD-Master, za bezpośrednie produkty sposoby wytwarzania, o których mowa w § 9 zdanie drugie pkt 3 PatG. Po pierwsze, stwierdził, że sekwencja danych przedstawiająca obrazy wideo może być uważana za bezpośredni wytwór procesu wytwarzania i korzystać z ochrony patentowej przewidzianej w § 9 zdanie drugie nr 3 PatG. Po drugie, jako że sekwencja danych uznawana jest za bezpośredni wytwór procesu wytwarzania (kodowania sygnału wideo), pośrednia ochrona patentowa rozciąga się także na nośnik danych, na którym dane wytworzone zgodnie z opatentowanym sposobem zostały utracone oraz na reprodukcje takiego nośnika. Po trzecie, jeżeli taki nośnik (DVD-Master) został wprowadzony na rynek za zgodą uprawnionego z patentu, również produkcja dalszych nośników (500 płyt DVD), zawierających chronioną sekwencję danych, będzie stanowiła zgodne z przeznaczeniem używanie opatentowanej sekwencji danych, a co za tym idzie — będzie podlegała wyczerpaniu. Sąd objął zatem efektem wyczerpania również zamówioną w ramach zakupu testowego reprodukcję nośników.

Według niemieckiego Sądu Najwyższego wyczerpanie powinno nastąpić nie tylko w odniesieniu do wytworzenia według opatentowanego sposobu i wprowadzenia do obrotu potrzebnego do produkcji DVD nośnika DVD-Master, ale również w odniesieniu do pozostałych 500 zwielokrotnionych i wprowadzonych do obrotu egzemplarzy. BGH uznał czynność zwielokrotniania i wprowadzania do obrotu jej wytworów (500 wyprodukowanych płyt DVD) za objęte zgodnym z przeznaczeniem używaniem i rozciągnął efekt wyczerpania również na wprowadzone za zgodą do obrotu produkty wytworzone według patentu na sposób. Nie oparł się zatem na koncepcji wprowadzenia do obrotu zwielokrotnionego egzemplarza, jak to ma miejsce w przypadku klasycznego początku wyczerpania. Uznał bowiem, że konkretne wprowadzenie do obrotu płyt DVD nie jest wcale konieczne, ponieważ podjęte działanie, polegające na produkcji zwielokrotnionego bezpośredniego wytworu procesu wytwarzania, choć bez zastosowania opatentowanej metody, ale przez zamierzone użycie opatentowanej sekwencji danych, jest od początku uważane za bezpośredni wytwór procesu wytwarzania, który został uprzednio wprowadzony na rynek w postaci opracowanego wzorca płyty DVD (DVD-Master) (Reisner, 2017, s. 166).

Jak słusznie zauważa w odniesieniu do przedmiotowego wyroku Schohe, patent nie chroni zatem przed piractwem zgodnej z prawem kopii danych, ale przed kopiami danych, które powstają w wyniku użycia nielicencjonowanych pro-

gramów lub nieautoryzowanego przeprogramowania (Schohe, 2013, s. 1, 2).

Wyrok w sprawie MPEG-2 Videosignalcodierung nie jest wyrazem odchodzenia od dogmatyki wyczerpania ściśle powiązanej z produktem (Hoppe-Jänisch, 2013, s. 51, 56). Ponieważ nie ma wątpliwości, że nośnik główny DVD-Master został wprowadzony do obrotu za zgodą uprawnionego z patentu, wyczerpanie jest ściśle związane z tymże wytworem. W konsekwencji dozwolone użycie nie ogranicza się tylko do nośnika DVD-Master, ale obejmuje również pozostałe 500 płyt DVD zamówionych w ramach zakupu testowego. Dozwolone użycie jest zatem — zgodnie z koncepcją ustawową — rozszerzone poza ten jeden konkretny egzemplarz wprowadzony do obrotu, a zasada wyczerpania nie zostaje tutaj poluzowana (Reisner, 2017, s. 368).

Wyrok osadził zatem „prawo do reprodukcji” w systemie ochrony patentowej i zasadzie wyczerpania praw z patentu. Wątpliwe pozostaje jednak, czy niemiecki Sąd Najwyższy podczas orzekania kierował się *stricte* opisanymi powyżej ustawowymi zasadami regulującymi związek pomiędzy reprodukcją a wyczerpaniem i naruszeniem praw z patentu. Wydaje się, że orzeczenie wydane w przedmiotowej sprawie stanowiło raczej wyraz trudnej kwalifikacji i konstrukcji pojęcia bezpośredniego produktu sposobu wytwarzania, a mianowicie sekwencji danych jako takiej, nośnika DVD-Master oraz dalszych reprodukowanych 500 nośników DVD (Reisner, 2017, s. 368).

Podsumowanie

W orzeczeniu w sprawie MPEG-2 Videosignalcodierung niemiecki Sąd Najwyższy zgodził się przypisać reprodukcje do zgodnego z przeznaczeniem korzystania z wprowadzonego uprzednio za zgodą wytworzonego według patentu na sposób produktu. Należy przy tym jednak zauważyć, że stan faktyczny, z którym miał do czynienia BGH w tejże sprawie, stanowił szczególny przypadek w systemie prawa patentowego w kwestii oceny możliwości wprowadzenia do obrotu zduplikowanych egzemplarzy opatentowanego produktu. Co do zasady, aby zwielokrotnienie stanowiło zgodne z przeznaczeniem korzystanie, a prawa do powstałych w jego wyniku kopii podlegały wyczerpaniu, wymagana jest ponowna, osobna zgoda uprawnionego z patentu. Tylko w przypadku, gdy mamy do czynienia z produktem sposobu wytwarzania chronionym patentem na sposób, przy którego powielaniu nie jest wykorzystywany opatentowany sposób, nie jest wymagana ponowna zgoda uprawnionego. W takiej sytuacji czynność powielenia traktowana jest od początku jako zgodne z przeznaczeniem korzystanie z produktu sposobu wytwarzania wprowadzonego po raz pierwszy do obrotu za zgodą uprawnionego z patentu (Reisner, 2017, s. 369).

Nie należy się chyba jednak obawiać, że przyjęcie takiego podejścia przez sądownictwo niemieckie spowoduje nastanie niekontrolowanej cyfrowej kultury reprodukcji. Je-

żeli skutkiem wyczerpania mają być rzeczywiście objęte niematerialne produkty sposobu wytwarzania (jak w tym przypadku dane), będzie to mogło mieć miejsce tylko wtedy, gdy będą one wystarczająco zdefiniowane, zindywidualizowane i zbywalne (Reisner, 2017, s. 369–373). Przyszłe spory dotyczące kopiowania przedmiotów zarówno o charakterze materialnym, jak i niematerialnym pokażą, w którym kierunku rozwiną się regulacje prawne dotyczące tej materii. Niemniej warto zauważyć, że obecne prawo paten-

towe stosunkowo nieźle radzi sobie z epoką cyfrową, skoro zasada wyczerpania może znaleźć zastosowanie także do niematerialnych bezpośrednich produktów sposobu wytwarzania i zapewnić odpowiednie równoważenie sprzecznych interesów stron. Zapewne upłynie jeszcze trochę czasu zanim drukarki 3D będą w stanie na masową skalę kopiować skomplikowane, naruszające patenty, funkcjonalności produktów podlegających ochronie.

Bibliografia

- Fiedler, A. (2013). *Der Computerprogrammschutz und die Schutzrechtskumulation von Urheber- und Patentrecht — Überlagerungen, Interdependenzen und Widersprüche*. Baden-Baden: Nomos
- Haedicke, M. (2005). Die Harmonisierung von Patent- und Sortenschutz im Gesetz zur Umsetzung der Biotechnologie-Richtlinie, *Mitteilungen der Deutschen Patentanwälte*, (6), 241–246.
- Hoppe-Jänisch, D. (2013). Die Entscheidung des BGH „MPEG-2 Videosignalcodierung“, *Mitteilungen der Deutschen Patentanwälte*.
- Michalak, A. (red.). (2016). *Prawo własności przemysłowej. Komentarz*, Warszawa: C.H. Beck.
- Nordemann, J. B., Rüberg, M., Schaefer, M. (2015). 3D-Druck als Herausforderung für die Immaterialgüterrechte. *Neue Juristische Wochenschrift*, 67(18), 1265–1271.
- Patentgesetz (Niemiecka ustawa patentowa) z 16.12.1980 r., <https://www.gesetze-im-internet.de/patg/> (10.04.2019) — dalej PatG
- Schohe, S. (2013). BGH bejaht Patentschutz an Daten. *B&B Bulletin* (1).
- Szczepanowska-Kozłowska, K. (2003). *Wyczerpanie praw własności przemysłowej. Patent i prawo ochronne na znak towarowy*. Warszawa: C.H. Beck.
- Reisner, S. (2017). *Die Erschöpfung im Patentrecht — Wirkung, Voraussetzungen, Grenzen und Dogmatik*. Baden-Baden: Nomos.
- Wyrok Bundesgerichtshof z 21.08.2012 r., X ZR 33/10, *MPEG-2 Videosignalcodierung*, GRUR 2012, 1230-1236.

NOWOŚĆ

Ewa Sońta-Drażczkowska

ZARZĄDZANIE PROJEKTAMI we wdrażaniu innowacji

Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne

W książce zaprezentowano różne wątki teoretyczne dyskusji nad zarządzaniem projektami w innowacjach i podjęto próbę całościowego opracowania zagadnienia znajdującego się na styku subdyscyplin zarządzania projektami i zarządzania innowacjami. Monografia składa się z trzech części. W części pierwszej omówiono problemy wdrażania innowacji w przedsiębiorstwie. W części drugiej omówiono strategię zarządzania projektami innowacyjnymi, które zostały zidentyfikowane w ramach badań literaturowych. W część trzeciej zaprezentowano syntezę badań empirycznych autorki, obejmujących wielokrotne studia przypadków: młodych spółek technologicznych, korporacji transnarodowych oraz giełdowych spółek budowlanych z rynku polskiego. Na zakończenie została zaproponowana autorska koncepcja zarządzania projektami we wdrażaniu innowacji, jak również mapa metod, które mogą uzupełnić instrumentarium kierownika projektu wdrażającego przedsięwzięcie oparte na innowacji.

Książka jest skierowana zarówno do badaczy, zajmujących się tematyką innowacyjności, zarządzania strategicznego oraz zarządzania projektami, jak i praktyków: zarządców przedsiębiorstw, kierowników projektów oraz pracowników zespołów projektowych. Przeglądowy charakter nadaje publikacji wymiar kompendium wiedzy, wspierającego organizację w budowie kompetencji zarządzania

projektami we wdrażaniu innowacji. Zaprezentowane wyniki stanowią również inspirację do dyskusji i podejmowania tematów dalszych badań.

www.pwe.com.pl